

přizpůsobily obrazu svému, takže z Davida se kupříkladu stal učelec úrovně rabína (s. 201n.). Zbystřit pozornost můžeme tam, kde autoři interpretují titul „Syn Davidův“ nikoli ve smyslu mesiáše královského typu, zařazeného do davidovské genealogie, nýbrž jako „zosobnění Šalomouna exorcisty“ (s. 198). Nejde o to, že to není originální teze (Ježíše jako uzdravovatele podle vzoru Šalomouna pojednal například roku 1996 J. H. Charlesworth ve svém článku „Solomon and Jesus“), ale spíše o to, že tradiční představy moudrého a uzdravujícího krále se koncentrovaly v královských rysech Ježíše jako mesiáše (srv. k tomu zvl. Mt 20,29–34), tedy že kniha zde zůstává jen u jednoho aspektu hlouběji ukotveného titulu.

Za „židovsko-křesťanské“ vyústění je ještě zařazeno sedm příloh, věnovaných velmi zajímavým a střídmě pojednaným speciálním otázkám. První z nich je nazvána „Existoval David?“ (s. 211–215) a píše se v ní o dlouhodobé badatelské diskusi, která souvisí se širší teoretickou debatou o bibli a historicitě. Uvádějí se zde významné argumenty proti tezím „minimalistů“ a podrobně je pojednán a celkově citován klíčový dokument – stéla z Tel Danu, který poskytuje nezávislý doklad o dynastii odvozující se od vládců Davida.

Knihou pomůže všem, kdo se trápí otázkou historicity, zvláště některých biblických postav. Protože českým zemím je biblická archeologie poměrně vzdáleným oborem, je každá kvalitní publikace tohoto druhu velkým přínosem. A protože se obor stále vyvíjí, lze mít alespoň naději, že se podobné publikace budou v češtině objevovat i nadále. Dodejme, že kniha v překladu Marie Čapkové je psána poutavě a dovoluje zažít myšlenkové dobrodružství, a přitom překlenovat některé rozpory mezi historickým zájmem a narací, legendou a symbolikou. Finkelstein a Silberman umožňují čtenářům vstupit do své myšlenkové práce, která je výsledkem mnohaletého úsilí, navíc nad tématem, které zrálo celá staletí.

Jiří Hoblík

NOVÁ UČEBNICE RELIGIONISTIKY OD DUNAJE

Monika Zaviš, Repetitorium z religionistiky, Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2008, 100 strán.

Publikácia Moniky Zaviš *Repetitorium z religionistiky* bola schválená Vedeckou radou Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave ako vysokoškolská učebnica pre odbor religionistika a ako to naznačuje aj samotný titul, publikácia je určená ako kompendium vysokoškolského učebného materiálu pre študentov, hlavne pre tých, ktorí sa pripravujú na štátnu skúšku z religionistiky. Téma, ktorej je venovaná monografia, je v súčasnosti aktuálna z hľadiska štúdia a výskumu v oblasti religionistiky. Na Slovensku doteraz neexistovala monografia tohto druhu. Obsah je rozdelený na kapitoly, v ktorých možno nájsť synteticky spracované jednotlivé selektované témy. Na konci každej kapitoly je uvedená použitá a odporúčaná literatúra, kde nachádzame významné tituly, aj cudzojazyčné, hlavne v nemeckom jazyku.

Autorka monografie v prvej kapitole sústreďuje svoju pozornosť na základné pojmy, ako sú náboženstvo, religionistika a biblická teológia. Za cenný možno pokladať

stručný prehľad dejín religionistiky aj s prehľadom slovenských religionistov. Veľmi jasne je poukázané na podobné a rozdielne prístupy a obsahy výskumu v religionistike a v biblickej teológii (s. 16). Neodmysliteľnou súčasťou takejto publikácie je zoznamenie sa s najznámejšími staršími i novšími hypotézami o genéze náboženstiev. V piatej kapitole nachádzame stručne charakterizované jednotlivé božstvá kanaánskeho panteónu s ilustráciami, ktoré robia lektúru textu živšou. Autorka monografie sa v 6. kapitole venovala židovskému náboženstvu a sústredila sa hlavne na obsah a slávenie jednotlivých sviatkov. V 7. kapitole sa logicky sústredila na islamské náboženstvo, vystihla jeho hlavné princípy a pri expozícii sa na niektorých miestach nutne nevyhla historickým poznámkam, v ktorých podáva pre čitateľa dobrú orientáciu a presnú informáciu. V 8. kapitole autorka monografie podáva veľmi dobrý prehľad histórie a základných prvkov učenia bahájskej viery, ktorej poznanie je v súčasnosti nevyhnutné, hlavne v kontexte šírenia bahájských ideí.

Autorka je rozhladená v odbornej svetovej literatúre, špeciálne tej, ktorá sa týka skúmanej problematiky. Texty formuluje jasne a presne, pri písaní používa vedecký štýl a použila bohatú vedeckú literatúru.

V monografii dáva autorka veľký priestor syntetickému zhrnutiu ideí a textov, ako i učenia hlavných predstaviteľov rozličných náboženstiev a smerov. Práca je ďalším pozitívnym príspevkom pre slovenskú odbornú verejnosť, je príkladom metodologickej precíznosti a obsahovej odbornej presnosti.

V niektorých prípadoch by sme privítali konkrétnejšie naznačenie spomínaných textov, ako napr. na s. 15: „Informuje o tom aj Augustín v diele *O Božom štáte*“. Chýba poznámkový aparát a aparát bibliografických odkazov k textom. Vo vysokoškolskej učebnici by sa očakávali detailnejšie a bohatšie informácie k jednotlivým pertraktovaným témam.

Publikácia je veľkým obohatením a vynikajúcou pomôckou pre pedagógov a študentov nielen religionistiky, ale aj ďalších humanitných vedných odborov a disciplín, ako sú: morálna filozofia, morálna teológia, etika, katechetika, alebo kresťanská spiritualita.

Dušan Ondrejovič a Peter Gažik

OTÁZKY VÍRY: SKEPTICKÉ PŘITAKÁNÍ KŘEŠŤANSTVÍ

Peter L. Berger, Pytania o wiare. Sceptyczna zachęta do chrześcijaństwa (Orig. Questions of Faith. A Skeptical Affirmation of Christianity. 2004), přeložil J. Łoziński, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 2007, 286 stran.

P. L. Bergera u nás známe jako předního sociologa (náboženství), a to kupříkladu z děl „Vzdálená sláva“, „Sociální konstrukce reality“ (spolu s T. Luckmannem), nebo „Pozvání do sociologie“. Recenzovaná kniha se na českém trhu ještě neobjevila. Polský překlad, na který jsem náhodou narazil, je lacinější a přístupnější než originál.